

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»  
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ  
КАФЕДРА НАУК ПРО ЗДОРОВ'Я**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ  
НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ  
за освітньо-професійною програмою «Клінічна психологія»  
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
денної та заочної форми навчання**

**Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки  
Спеціальність 053 Психологія**

УДК 159.98 (083.97)  
Я-93

Методичні рекомендації щодо проведення навчальної психодіагностичної практики за освітньо-професійною програмою «Клінічна психологія» здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання. Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Спеціальність 053 Психологія. - Ужгород, 2023. 25 с.

Розробники-укладачі:

Яцина О.Ф., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «УжНУ»

Корольчук О.Л., кандидат наук з державного управління, магістр психології, доцент кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «УжНУ»

Методичні рекомендації до проведення навчальної психодіагностичної практики за освітньо-професійною програмою «Клінічна психологія» здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки містять: вступ, загальні положення щодо організації та керівництва практикою, мету, завдання та зміст практики, інформацію щодо змісту звітності, критерії оцінювання, список рекомендованої літератури, додатки (запропоновано методики щодо проведення психодіагностичного дослідження особистості дітей різного віку та дорослих; міжособистісних стосунків; надано матеріали та зразки звітної документації).

Рецензенти:

**Бевз Г.М.**, доктор психологічних наук, професорка, завідувачка лабораторії психології спілкування Інституту соціальної та політичної психології НАПН України

**Варга В.С.**, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології МДУ

*Затверджено на засіданні кафедри наук про здоров'я*

Протокол №9 від 29.03. 2023 року

*Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання*

Протокол № 9 від 25.04. 2023 року

© Яцина О.Ф., 2023  
©Кафедра наук про здоров'я, 2023  
©ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023

## ЗМІСТ

1. ВСТУП.....	4
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО НАВЧАЛЬНОЮ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЮ ПРАКТИКОЮ .....	4
3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ.....	6
4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	8
5. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	12
6. ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	12
7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ .....	13
8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	15
9. ДОДАТКИ.....	16

## ВСТУП

Практична підготовка студентів є невід'ємною частиною освітньо-професійної програми підготовки фахівців, основним завданням якої є практична підготовка випускника за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр.

Навчальна психодіагностична практика проводиться відповідно до положення «Про практику студентів ДВНЗ «Ужгородський національний університет», розробленого на підставі Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. № 93 із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти №351 (0351281-94) від 20.12.94 р.

Психодіагностична практика може проводитись в закладах різного профілю, на яких передбачено посаду психолога/клінічного психолога/психотерапевта. Психодіагностична практика є узагальненням і вдосконаленням набутих знань, компетентностей і навичок володіння психодіагностичним інструментарієм. Завданням практики є формування у здобувачів здатності організовувати та проводити психодіагностику, оформлювати протоколи дослідження, аналізувати отримані результати та представляти їх у вигляді висновків та рекомендацій. У процесі проходження практики відбувається розкриття і розвиток творчого, мотиваційного, лідерського потенціалу особистості в професійній діяльності майбутнього психолога.

Програма психодіагностичної практики передбачає реалізацію міждисциплінарного підходу в освіті, принципу наступності і доповнюваності. У змісті завдань та запропонованих методів психодіагностичної практики враховуються інтереси студентів, розвиваються навички їх самостійної діяльності, заохочується використання різноманітних форм роботи з обстежуваними.

## 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО НАВЧАЛЬНОЮ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЮ ПРАКТИКОЮ

Практика студентів проводиться на базах практики, які забезпечують виконання ОПІ «Клінічна психологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 053 Психологія.

Базами навчальної практики можуть бути організації, установи різних форм власності і різних рівнів підпорядкування. Можливими базами для проведення практики є клінічні лікарні, в т.ч. дитячі, лікувально-профілактичні та реабілітаційні заклади, багатопрофільні медичні заклади для дорослих і дітей, дошкільні та шкільні заклади освіти, тощо.

На обраній студентом базі практики студенти-практиканти мають можливість ознайомитися з основними принципами професійної діяльності психолога, диференціювати осіб з різними нозологічними формами та поглибити знання про природу людської психіки загалом. Студенти можуть самостійно з дозволу кафедри наук про здоров'я підбирати для себе місце проходження ознайомчої навчальної практики і пропонувати його для використання за умови, що воно відповідає вимогам програми практики.

Офіційною основою для проходження навчальної психодіагностичної практики є договір, який укладається між ДВНЗ «УжНУ» і базою практики. Розподіл студентів за базами практики, визначення керівників здійснюються кафедрою наук про здоров'я ФЗФВ ДВНЗ «УжНУ» та оформлюються відповідним розпорядженням.

Організаційне керівництво навчальною психодіагностичною практикою на базі практики здійснюється кваліфікованими фахівцями згідно з наказом керівництва закладу.

### *Суб'єкти практики.*

*Керівник практики від кафедри* забезпечує ефективність проходження виробничої психодіагностичної практики студентами:

- перед початком практики на кафедрі наук про здоров'я проводиться настановна конференція, під час якої відповідальний за проведення практики від кафедри

знайомить студентів з наказом ректора, вимогами щодо проходження практики, обов'язками студентів-практикантів;

- до початку практики забезпечується проведення всіх організаційних заходів (інструктаж з техніки безпеки та охорони праці, консультації про порядок проходження практики, ведення щоденника, методичні рекомендації зі збору й аналізу інформації, проводяться консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту, тощо);
- забезпечується надання необхідних документів та перевірка правильності їх ведення та оформлення, здійснюється відповідний контроль;
- розглядається звітна документація студентів за матеріалами практики, організується робота комісії із захисту звітів з практики;
- представляється на засіданні кафедри звіт з проходження практики разом з висновками та пропозиціями щодо вдосконалення практичної підготовки студентів.

#### ***Керівник практики від бази практики:***

- здійснює проведення всіх організаційних заходів (інструктаж з техніки безпеки та охорони праці, знайомить з програмою практики, здійснює консультації щодо порядку проходження практики, знайомить з правилами внутрішнього розпорядку);
- здійснює безпосереднє керівництво практикою студентів-практикантів згідно погодженої програми;
- сприяє в забезпеченні студентів-практикантів під час її проходження належні умови праці;
- здійснює постійний контроль за роботою студентів-практикантів, дотримання ними трудової дисципліни, допомагає у виконанні практичних завдань, знайомить з методами роботи, контролює ведення щоденників;
- складає характеристику на студента-практиканта та оцінює його роботу під час проходження практики.

#### ***Основними обов'язками студентів-практикантів є:***

- до початку практики отримати від керівника практики від кафедри консультацію про особливості проходження психодіагностичної практики й оформлення всіх необхідних документів;
- розпочати і завершити практику у визначений термін;
- пройти інструктаж з охорони праці та техніки безпеки на робочому місці бази практики та розписатись у відповідному журналі (студент, який не пройшов інструктаж, не допускається до проходження практики), правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- в повному обсязі виконати всі завдання, передбачені програмою практики, та вказівки її керівників;
- невиконання завдань програми психодіагностичної практики є підставою для неатестації студента-практиканта;
- дотримуватись норм поведінки та положень Етичного кодексу психолога;
- своєчасно оформити звітну документацію та захистити звіт з психодіагностичної практики.

На бази практики студенти з'являються зі скеруванням, яке отримують від керівника практики від кафедри.

Щоби доступити до роботи (за вимоги керівників бази практики), студенти-практиканти заздалегідь готують довідку від сімейного лікаря про стан здоров'я і відсутність контактів з боку будь-якого інфекційного середовища.

Після завершення практики на кафедрі наук про здоров'я ФЗФВ відбувається підсумкова конференція, до якої долучаються студенти-практики, їхні керівники від кафедри та (за бажанням) від бази практики, стейкхолдери.

### 3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою навчальної психодіагностичної практики є підготовка фахівців спеціальності 053 «Психологія» за освітнім ступенем бакалавра відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки «Клінічна психологія»; узагальнення та вдосконалення здобутих теоретичних знань, вияв готовності до самостійної психодіагностичної діяльності: проведення психодіагностичного обстеження із застосуванням психодіагностичного інструментарію, оформлення звітів, протоколів обстеження; формування професійних умінь та особистісних якостей фахівця, сприяння самопізнанню та особистісному розвитку студентів-психологів, формуванню психодіагностичного мислення, активізації творчого потенціалу майбутніх спеціалістів.

Завдання практики:

1. Поглиблення і удосконалення теоретичних знань із загальної психології, вступу до спеціальності, практикуму із загальної психології, клінічної психології, математичних та статистичних методів в психології та виявлення їх зв'язку з практичною діяльністю.

2. Формування професійних умінь та навичок: комунікативних, організаційних, діагностичних, проектувальних, просвітницьких, прогностичних, аналітичних, рефлексивних тощо.

3. Засвоєння основних методів та методик проведення психодіагностичного дослідження.

4. Розвиток навичок алгоритму аналізу отриманих результатів психодіагностики, їх узагальнення та формулювання висновків і психологічних прогнозів.

5. Формування навичок проведення індивідуальної та групової психологічної діагностики.

У результаті проходження практики студенти повинні знати:

- особливості проведення індивідуальної та групової психологічної діагностики;
- особливості використання валідизованих методів психодіагностичного дослідження щодо різних вікових категорій
- правила проведення психодіагностичного дослідження, етичні стандарти психодіагностики;
- структуру психодіагностичного звіту.

Відповідно до застосування психологічних знань у практичних ситуаціях освітньо-професійної програми, навчальна психодіагностична практика сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей, як:

**загальні:**

ЗК1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8 Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК10 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

**Фахові:**

СК 1 Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 3 Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 4 Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5 Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 6 Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК 7 Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 11 Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 12 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК 13 Розуміння сфер компетентності та специфіки професійної діяльності клінічного психолога.

СК 14 Розуміння психологічної сутності станів здоров'я та хвороби, знання критеріїв та методів дифдіагностики для визначення психічної норми та патології.

СК 15 Розуміння принципів та вміння комплексно застосовувати методи психодіагностики, психокорекції, психореабілітації та психопрофілактики в роботі з хворими.

СК 16 Розуміння закономірностей функціонування основних фізіологічних систем і психічних функцій людини у нормі та патології, чинників, що впливають на зміну психічних якостей людини під впливом хвороби.

СК 17 Розуміння зв'язку клінічної психології з суміжними сферами знання (психіатрією, психопатологією, патопсихологією, психофізіологією, нейрофізіологією, нейропсихологією, психосоматикою, наркологією, дефектологією, корекційною педагогікою, психотерапією та ін.) та використання інтегративного підходу в своїй діяльності.

Відповідно до освітньої програми «Клінічна психологія», виробнича психодіагностична практика забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

<b>Програмні результати навчання</b>	<b>Шифр ПРН</b>
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	ПР3
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ПР4
Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	ПР5
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору	ПР6

первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.	
Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.	ПР7
Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефхівців.	ПР8
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПР9
Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	ПР10
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.	ПР13
Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.	ПР14
Відповідально ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	ПР15
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПР16
Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	ПР17
Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	ПР18
Володіти методами діагностики психічних процесів, станів, властивостей особистості та вміти інтерпретувати отримані дані.	ПР19
Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість проведених інтервенцій.	ПР20

#### 4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ

Психодіагностична практика є наступним послідовним етапом практичної підготовки фахівців освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 053 Психологія першого (бакалаврського) рівня за ОП «Клінічна психологія» до набуття компетентностей щодо здійснення психодіагностичної складової надання психологічної допомоги різним верствам населення.

Відповідно до цілей і завдань психодіагностичної практики кожен студент отримує індивідуальне завдання, яке повинен вчасно та якісно виконати і оформити відповідно до вимог:

- 1) підібрати психодіагностичний інструментарій згідно із особливостями діяльності бази практики та темою індивідуального завдання
- 2) сформулювати експериментальну вибірку, підготувати стимульний матеріал, інструкції та провести психодіагностичне обстеження
- 3) опрацювати первинні дані, узагальнити їх, сформулювати висновки та рекомендації щодо покращення результатів психодіагностичного дослідження у вигляді тренінгових занять, просвітницьких заходів тощо.
- 4) оформити звітну документацію:

- щоденник практиканта з щоденними записами про виконання індивідуального плану роботи, які підписані психологом/клінічним психологом/психотерапевтом від бази практики
- діагностичні матеріали з вивчення особистості (протоколи обстеження на кожного)
- діагностичні матеріали з вивчення групи (протоколи обстеження в кількості не менше 2-3)
- аналітичний звіт про виконання діагностики з графіками, таблицями, висновками, рекомендаціями
- звіт про виконання соціального замовлення/запиту від бази практики (якщо є запит)
- письмовий звіт про проходження практики, самоаналіз ефективності роботи на практиці, підписаний студентом-практикантом, психологом і керівником бази практики
- письмова характеристика (відгук) про проходження практики, підписана безпосередньо керівником (заступником) та психологом від бази практики.

**Зміст практики реалізується** шляхом виконання завдань 4-х змістовних модулів, які відображають основні етапи навчальної психодіагностичної практики.

**Модуль 1.** Діагностика особистості дітей та дорослих.

Реалізація змісту цього модуля передбачає оволодіння студентами навичками проведення діагностичного дослідження особистості відповідно до індивідуального завдання.

**Модуль 2.** Психодіагностичне дослідження за темою індивідуального завдання.

Завдання модуля спрямовує увагу студентів на застосування теоретичних знань психічних властивостей особистості (клієнтів) та практичних вмінь при постановці психологічного діагнозу.

**Модуль 3.** Психодіагностика міжособистісних стосунків у групі.

Реалізація змісту модуля передбачає проведення психодіагностичного обстеження міжособистісних стосунків в групі, обробка та інтерпретація наявного емпіричного матеріалу.

**Модуль 4.** Рефлексивний аналіз виконаного психодіагностичного обстеження.

Цей модуль передбачає аналітичний звіт студента про проходження навчальної психодіагностичної практики, спрямований на аналіз її ефективності з урахуванням досягнень та труднощів, оформлення звітної документації.

**Ведення щоденника з психодіагностичної практики** має відтворювати щоденний зміст діяльності студента-практиканта :

- Ознайомлення з базою практики. Вивчення документації психолога від бази практики та облаштування його робочого кабінету. Принципи організації психодіагностичної діяльності психолога.
- Розробка та затвердження індивідуального плану психодіагностичної практики студента-практиканта керівником від бази практики (психологом, клінічним психологом, психотерапевтом). Можливе виконання соціального замовлення/запиту від бази/установи практики, який повинен відповідати цілям і завданням психодіагностичної практики.
- Етапи психодіагностичного обстеження. Формулювання психологічної проблеми: обґрунтування вибору методів дослідження конкретної особистості: дитини, учня (класу, групи), дорослого в якості об'єкта обстеження та суб'єкта аналізу. Визначення завдань психодіагностичного обстеження. Формування гіпотез про причини психологічних явищ, що діагностуються.
- Підбір психодіагностичних методів і методик (оцінка рівня розвитку пізнавальної, емоційно-вольової, особистісної сфери дитини, ін.), підготовка стимульного матеріалу.

- Проведення діагностичного обстеження дітей/дорослих з використанням обраних методів.
- Кількісний та якісний аналіз отриманих результатів дослідження та оформлення результатів діагностики (гістограми, графіки).
- Оформлення висновків психодіагностичного обстеження, формулювання висновків та складання психологічних рекомендацій. Встановлення психологічного діагнозу, прогноз розвитку особистості.
- Рефлексивний аналіз студента-практиканта. Оцінювання результатів проходження психодіагностичної практики. Складання рефлексивного самозвіту з описом конкретних видів виконаної роботи, аналіз власних професійних успіхів і невдач. Шляхи подолання виявлених труднощів в роботі студента і побажання щодо проведення практики з метою оптимізації професійного становлення студентів.
- Оформлення звітної документації. Презентація матеріалів практики.

### ***Етапи психодіагностичного обстеження:***

*Підготовчий етап:* планування психодіагностичного обстеження з урахуванням завдань і умов дослідження:

- постановка мети дослідження, формулювання психологічної проблеми
- постановка конкретних завдань
- створення психодіагностичного комплексу, який містить у собі валідні та надійні методики (**не менше трьох**).

*Основний етап:* безпосереднє проведення психодіагностичного обстеження.

*Заключний етап* включає в себе:

- опис та інтерпретацію отриманого матеріалу;
- зіставлення результатів із висунутою на початку обстеження гіпотезою;
- складання висновку за результатами проведеного дослідження.

### ***Фактори, що визначають включення методик до програми обстеження***

1. Спрямованість методики на діагностику саме тих особливостей, вивчення яких є предметом діагностики за темою обраного індивідуального завдання.
2. Якість психометричних показників - валідності та надійності, репрезентативності.
3. Придатність методики для роботи з конкретним контингентом і в конкретних умовах.

### ***Вимоги до методик психодіагностичного обстеження:***

1. Методика має бути спрямована і на розв'язання конкретного завдання, і на об'єктивне вимірювання стану індивіда (або групи) в конкретний момент.
2. Структура методик має складатися з таких елементів:
  - інструкції для випробовуваного;
  - змісту тесту або групи тестів;
  - ключа до розшифровки отриманих результатів;
  - інструкції з інтерпретації результатів тестування.
3. Вибір методик обстеження (оптимальна кількість - від 3 до 5) визначається цілями і завданнями теми дослідження, враховується інтелектуальний рівень розвитку випробовуваного, його психічні стани і ставлення випробовуваного до самого процесу психодіагностичного обстеження. Необхідні умови: встановлення контакту і мотивація випробовуваних, поступове зміцнення довіри і встановлення зворотного зв'язку.

### ***Психологічний діагноз***

Психологічний діагноз - кінцевий результат діяльності психолога, спрямований на опис і з'ясування сутності індивідуально-психологічних особливостей особистості з метою оцінювання їхнього актуального стану, прогнозу подальшого розвитку та розроблення рекомендацій, що визначаються завданням психодіагностичного обстеження.

Предмет психологічного діагнозу - встановлення індивідуально-психологічних відмінностей у нормі та патології.

Найважливішим елементом психологічного діагнозу є необхідність з'ясування в кожному окремому випадку того, чому такі прояви виявляються в поведінці обстежуваного, які їхні причини та наслідки.

Л.С. Виготський виділяв три рівні діагнозу:

1. Діагноз симптоматичний (емпіричний). Обмежується констатацією певних особливостей або симптомів, на підставі яких робляться практичні висновки.

2. Етіологічний діагноз. Дослідник враховує наявність не лише певних особливостей (симптомів), а й причини їх виникнення.

3. Вищий рівень - типологічний діагноз. Він полягає у визначенні місця і значення отриманих даних у цілісній, динамічній картині особистості з урахуванням її складної структури.

### ***Схема психологічного діагнозу за Я. Рейковським (Reykowski, 1966)***

Мета діагнозу особистості полягає не тільки у визначенні джерел патології, а й зон ефективного функціонування.

Здійснюється діагноз:

1) діяльності, поведінки, тобто опис, аналіз і характеристика особливостей поведінки обстежуваного;

2) процесів регуляції діяльності або вивчення психічних процесів, завдяки яким здійснюється діяльність;

3) механізмів регуляції, механізмів психічних процесів, від яких залежить їхнє протікання, діагностика систем нервових зв'язків;

4) генези механізмів регуляції або відповідь на запитання про те, як і за яких умов, формувалася психіка конкретного індивіда.

### ***Діагноз нерозривно пов'язаний із прогнозом.***

За Л.С. Виготським, зміст прогнозу і діагнозу збігається, але прогноз будується на вмінні настільки зрозуміти "внутрішню логіку саморуху процесу розвитку, що на основі минулого і сьогодення намічається шлях розвитку"

Л.С. Виготський рекомендував розбивати прогноз на окремі періоди і вдаватися до тривалих повторних спостережень. Через відсутність об'єктивних джерел інформації про випробовуваного, низький рівень знань про закони, що керують порушеннями поведінки, можуть виникнути діагностичні помилки.

### ***Основні норми взаємодії з клієнтом з приводу психологічної інформації:***

- повідомляти інформацію, а не оцінювати її;
- повідомляти в адекватній формі, отримувати зворотний зв'язок про ступінь її розуміння клієнтом.

### ***Етичні вимоги та сучасні міжнародні стандарти психодіагностики***

Дотримання етичних норм психолога-психодіагноста забезпечується вимогами, які висуваються до принципів роботи психолога, до його особистісних і професійних якостей та до інструментарію.

Професійно-особистісний імідж психолога-психодіагноста створюють:

- зовнішній, мовленнєвий і поведінковий вигляд;
- логічність і аргументованість висловлювань;
- контактність, емоційність, доброзичливість;
- гнучкість поведінки відповідно до динаміки психодіагностичної гіпотези і комунікативної ситуації.

### ***Типові професійно-особистісні якості психолога:***

- широта інтересів і незалежність поглядів;
- готовність до встановлення й підтримання контактів із людьми;
- здатність емоційно притягувати до себе людей і зберігати самовладання в процесі спілкування;
- прагнення до пізнання себе та інших

- усвідомлення меж своєї професійної компетентності
- підвищене почуття відповідальності за власні дії, слова, обіцянки
- здатність до прогнозування наслідків різних подій.

## **5. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Керівник практики на підставі наказу про проходження практики студентами, виданого дирекцією установи/закладу, здійснює контроль за діяльністю студента-практиканта на базі практики.

Керівники практики контролюють перебування студентів на базах практики, дотримання ними плану роботи, наявність необхідної документації, якість виконаної роботи, ставлення до своїх обов'язків та дисциплінованість.

Керівник практики від установи підтверджує записи і характеризує роботу студента-практиканта.

На завершальному етапі практики керівник від установи надає письмову характеристику роботи студента-практиканта. В характеристиці обов'язково повинна бути зазначена рекомендована оцінка за практику. *Характеристику підписують керівник практики від бази (психолог, клінічний психолог, лікар-психотерапевт) та керівник організації. Характеристику завіряють печаткою установи.*

Керівник від установи також підписує оформлений студентом-практикантом *щоденник практики та завіряє його печаткою установи, на базі якої відбувалася практика.*

## **6. ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Звіт потрібно готувати протягом усього періоду практики. Оформлення звітних документів входить в час проходження практики. Звіт про практику має бути обсягом 10-15 сторінок друкованого тексту.

Рекомендується така послідовність матеріалів практики:

Титульний аркуш.

**Зміст**

**Вступ**

**Розділ 1. Індивідуальне завдання практики**

**1.1 Діяльність психолога (клінічного психолога, лікаря-психотерапевта) бази практики** (Опис результатів знайомства з діяльністю психолога (клінічного психолога, лікаря-психотерапевта) за місцем проходження практики зі своїми коментарями)

**1.2 Психодіагностичне дослідження з теми:** «                    »

**Розділ 2. Звіт про проходження психодіагностичної практики**

(Загальний звіт про проходження психодіагностичної практики із зазначенням обсягу виконаної роботи (з урахуванням завдань 4-х змістовних модулів, які відображають основні етапи навчальної психодіагностичної практики, її результатів).

**2.1 Обґрунтування вибору психодіагностичних методик за темою дослідження.**

**2.2 Кількісний аналіз отриманих даних згідно обраних методик** (це статистичний підхід, що передбачає врахування об'єктивних (кількісних) показників, їхню статистичну обробку у вигляді, таблиць, графіків, гістограм)

**2.3 Якісний аналіз даних** (інтерпретація отриманих даних, де звертаємо увагу на якісні закономірності досліджуваного явища, здійснюємо кореляційний аналіз (встановлений факт взаємозв'язку певного стану однієї змінної з певними значеннями іншої, коли зміна однієї з

них супроводжується зміною другої; опис/побудова психологічного профілю піддослідного/групи).

**Висновки** (Додаток 9.4 Орієнтовна схема звіту студента-практиканта; здобутки, труднощі, які, можливо, виникли в ході практики, побажання щодо поліпшення організації психодіагностичної практики).

**Список використаних джерел** (методик, тощо)

**Додатки**

- Календарний план-графік ознайомчої навчальної практики.
- Стимульний матеріал з відповідями піддослідних
- Протоколи (Додаток 9.2 Взірець протоколу)
- Щоденник проходження психодіагностичної практики, що містить самоаналіз психодіагностичної й організаційної роботи студента-практиканта протягом кожного дня проходження практики, підписаний керівником бази практики та завірений печатками закладу)
- Характеристика на студента-практиканта, підготовлена психологом за місцем проходження практики, яка підписана керівником від бази практики та завірена печаткою закладу/установи.

## 7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Керівник практики від кафедри організовує захист звітів. До захисту практики допускаються студенти, які повністю виконали завдання програми практики та вчасно оформили звітну документацію. При встановленні оцінки враховується характеристика, яка видана керівником практики від установи, зміст звіту, знання студента з циклу професійно-орієнтованих і спеціальних дисциплін, зауваження керівника практики від кафедри.

Звіт з практики захищається перед комісією, призначеною завідувачем кафедрою наук про здоров'я ДВНЗ «УжНУ». Захист практики приймається протягом 7 днів після її закінчення. Загальна оцінка за практику – 100 балів. Оцінка за практику (диференційований залік) вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і до залікової книжки студента за підписами керівника практики. Студенту, який не виконав програму практики, може бути надано право проходження практики повторно у вільний від навчального процесу час.

У «Положенні про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті», що затверджено Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №698/01-17 від 08.05.2015 р. вказано, що ключовою проблемою визначення рівня знань студентів під час проведення екзаменів та заліків є критерії оцінок.

### Критерії оцінювання психодіагностичної практики

Критерії	Оцінки
Студент повністю виконав програму практики, виявив високий рівень опанування програмовим матеріалом, самостійність, збагатив та поглибив теоретичні знання, набув досвіду їх творчого застосування у роботі. Виявив високий ступінь сформованості професійних умінь: оволодіння методами проведення психологічного вивчення особистості для вирішення психодіагностичних завдань, включаючи навички інтерпретації отриманих результатів, вміння адекватно, відповідно до вікових особливостей особистості та наявних психологічних проблем, підбирати і використовувати	Відмінно

<p>методи психодіагностики, надання психологічних рекомендацій. Виконано повний обсяг програми психодіагностичної практики. Якісно проведено аналіз даних та їхню інтерпретацію. Звіт відповідає структурі, текстовий матеріал написано грамотно, логічно, презентовано протоколи, графіки, фото, тощо. Практикант виявив здатність до рефлексії, уміння аналізувати свою діяльність відповідно мети і поставлених завдань.</p>	
<p>Студент повністю виконав програму практики, виявив високий рівень опанування програмового матеріалу, самостійність, збагатив та поглибив теоретичні знання, набув досвіду їх застосування у роботі. Показав належний рівень теоретичної та практичної підготовки: проведено аналіз даних та їхню інтерпретацію із незначними помилками. Звіт відповідає структурі, текстовий матеріал написано грамотно, логічно, презентовано протоколи, графіки, фото, тощо. Практикант виявив здатність до рефлексії, уміння аналізувати свою діяльність відповідно мети і поставлених завдань, здатність достатнього рівня обґрунтованості висновків і рекомендацій. Наявні деякі недоліки при оформленні звітної документації, хоча всі параметри звіту в наявності.</p>	Добре
<p>Студент не зміг успішно виконати завдання щодо психодіагностичного дослідження, у результаті чого опис проведеної роботи виявився формалізованим. Мета й основні завдання дослідження сформульовані неточно. Студент, інтерпретуючи результати дослідження, допустив суттєві помилки. Практикант виявив недостатній рівень вмінь і навичок узагальнювати дані, допустив неточності у формулюваннях. Інтерпретації результатів діагностики недостатньо переконливі. Висновки дослідження стереотипні та поверхово аргументовані. Документація оформлена неякісно, наявні огріхи у змісті, в оформленні. Не завжди витримана логічна послідовність викладу матеріалу. Наявні протоколи дослідження та додатки, проте їхня якість не у повній мірі відповідає вимогам.</p>	Задовільно
<p>Студент не виконав програми психодіагностичної практики, не показав уміння добирати валідний інструментарій, необхідний для виконання індивідуального завдання. Не відповідають вимогам обробка даних та їхнє представлення. Висновки стереотипні, не аргументовані. Є суттєві недоліки в оформленні звітної документації.</p>	Незадовільно

### Зміст і критерії оцінювання практики

№ п/п	Вид звітної роботи	Кількість балів
1.	Індивідуальне завдання психодіагностичної практики виконано правильно і якісно (вибір методів дослідження, аргументованість у доборі методик, кількісне і якісне опрацювання	60 б.

	отриманих даних, логіка узагальнення, психологічна інтерпретація результатів, обґрунтованість висновків й рекомендацій).	
2.	Складання рефлексивного самозвіту з описом конкретних видів виконаної роботи, аналіз власних професійних успіхів і невдач. Шляхи подолання виявлених труднощів в роботі студента, і побажання щодо проведення практики з метою оптимізації професійного становлення студентів.	15 б.
3.	Наявність щоденника, характеристики, протоколів, звітів, стимульного матеріалу та правильність їх оформлення.	15 б.
5.	Захист практики (в т.ч. представлення у вигляді презентації)	10 б.
	Максимальна кількість балів	100 б.

**Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
74-81	<b>C</b>		
64-73	<b>D</b>	задовільно	
60-63	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Оцінювання рівня і якості знань студентів заочного відділення**

Оцінювання якості знань студентів заочного відділення в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

**8. Рекомендовані джерела**

1. Варга В.С., Пащенко Т.В. «Моя сім'я та Я»: програма корекції емоційно-вольової сфери дітей у контексті дитячо-батьківських стосунків. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2011.144с.
2. Гріньова О. М., Терещенко Л. А. Дитяча психодіагностика: навчально-методичний посібник. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 227 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11801/1/child\\_psychological\\_diagnostics.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11801/1/child_psychological_diagnostics.pdf)
3. Зливков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Психодіагностика особистості в кризових життєвих ситуаціях. Київ: Педагогічна думка, 2016. 219 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/77241343.pdf>
4. Католик Г., Багрій В. Психодіагностика у презентаціях, таблицях, схемах : навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 301 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4339>
5. Лемак М. В., Петрище В. Ю. Психологу для роботи: діагностичні методики: методичне видання. Ужгород: вид-во «ІВА», 2011. 614 с.
6. Малкова Т. М. Візуальна психодіагностика. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2018. 132 с. URL: <https://cutt.ly/tXrkaJ3>
7. Неурова А. Б., Капінус О. С., Грицевич Т. Л. Діагностика індивідуально-психологічних особливостей особистості: навчально-методичний посібник. Львів: НАСВ, 2016. 181 с. URL: <https://cutt.ly/7XrvER>
8. Психологу для роботи. Діагностичні методики: збірник тестів / Уклад.: М.В. Лемак, В.Ю.Петрище. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2011. 616 с.
9. Павелків Р. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу. Навчальний посібник. Видавництво: Центр навчальної літератури. 2019. – 226 с.
10. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу [текст]: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 296 с. URL: <https://cutt.ly/wXrlKLQ>
11. Психодіагностика особистості підлітка: навчальний посібник із психологічної практики для студентів педагогічних і психологічних спеціальностей; за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Полтава, 2008. 118 с. URL: <https://cutt.ly/oXrbO2G>
12. Технологія тренінгу / Упоряд. : О. Главник, Г. Бевз; за заг. ред. С. Максименко. Київ : Главник, 2005. 112 с.
13. Чала Ю. М., Шахрайчук А. М. Психодіагностика. Навчальний посібник. Харків: НТУ «ХП», 2018. 246 с. URL: <https://cutt.ly/pXrjyfh>
14. Удич З. Діагностичний інструментарій у психолого-педагогічному супроводі інклюзивного класу. Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 2-3 лютого 2018 р.). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2018. С. 31-35. URL: <https://cutt.ly/QXrbfrR>

## 9. ДОДАТКИ

### Додаток 9.1 Орієнтовні методики вивчення особистості

#### Психодіагностичне обстеження дітей дошкільного та молодшого шкільного віку

*Методика вивчення і оцінки особливостей сприйняття:*

- методика «Чого не вистачає» (Р.С. Немов);
- методика «Які предмети сховані в малюнках» (Р.С. Немов).

*Методика вивчення і оцінки особливостей пам'яті: слухової, зорової, моторнослухової, комбінованої пам'яті.*

*Методика вивчення особливості уваги:*

- визначення точності уваги за методикою «Знайди та викресли» (Р.С. Немов);
- визначення точності уваги за методикою «Коректурна проба Бурдона».

*Методика дослідження мотивації* (Гінзбург М.Р.);

*Методики діагностики деяких психічних станів особистості:*

- методика дослідження адаптованості «Школа в тваринка»;
- методика визначення самооцінки;
- тест шкільної тривожності Філіпса;
- тест «Тривожність» (Р. Темпл, М. Доркі, В. Амен);
- показники особистісного егоцентризму (за методикою Т. Пашукової);
- тест «Страхи в будиночках»;
- методика «Паровозик»;
- методика визначення агресивності «Кактус».

*Методики вивчення здібностей та інтелекту:*

- таблиці Равена (шкала прогресивних матриць);
- методика визначення рівня невербальної креативності (за П. Торренсом);
- тест інтелекту Р. Кеттелла;
- тест інтелекту Амтхауера.

*Проективні методики дослідження особистості:*

- методика «Дім - Дерево – Людина»;
- тест «Неіснуюча тварина»;
- тест «Малюнок дерева».

*Методики виявлення та оцінки міжособистісних взаємин в колективі та сім'ї:*

- методика «Кінетичний малюнок сім'ї»;
- методика дослідження міжособистісних взаємин дітей у сім'ї «Казки Дюса (Десперт)»;
- методика «Шкала сімейного оточення» (Р.Г. Мус);
- методика «Аналіз сімейних взаємин» (В. Юстицький, Є.Г.Ейдемільлер).

#### Психодіагностичне обстеження дітей підліткового та юнацького віку

*Методика вивчення і оцінки особливостей пам'яті:*

- визначення опосередкованого запам'ятовування за методикою Л.Виготського;
- визначення продуктивності запам'ятовування за методикою О.Лурії «Піктограми».

*Методика вивчення особливості уваги:*

- визначення точності уваги за методикою К.Іванова – Смоленського «Коректурна проба».

*Методика вивчення і оцінки особливостей мислення:*

- методика визначення стилю мислення А. Харрісона та Р. Бремсона.

*Методики діагностики деяких психічних станів особистості:*

- методика дослідження соціальної адаптованості;
- методика «Самооцінка психічних станів» (за Г. Айзенком);
- тест шкільної тривожності Філіпса;

- виявлення схильності до емпатії (за методикою І.Юсупова). Методика вивчення темпераменту особистості:
- визначення типу темпераменту за методикою Г.Айзенка.

*Методики вивчення характеру особистості:*

- методика дослідження характеру особистості;
- тест «Самооцінка організованості». Методики вивчення здібностей та інтелекту;
- таблиці Равена (шкала прогресивних матриць);
- методика визначення рівня невербальної креативності (за П. Торренсом);
- тест інтелекту Р. Кеттелла.

**Методика вивчення мотиваційної сфери і спрямованості особистості:**

- тест «Структура інтересів і схильностей» (СІС). Комплексні методики вивчення особистості:
- тест Кеттела (16 RF – опитувальник);
- вивчення акцентуації у підлітків за допомогою методики Леонгарда-Шмішека.

*Проективні методики дослідження особистості:*

- методика «Кінетичний малюнок сім'ї»;
- методика «Дім – Дерево – Людина»; • тест «Неіснуюча тварина»;
- тест «Малюнок дерева».

*Методики виявлення та оцінки міжособистісних взаємин в колективі та сім'ї:*

- дослідження міжособистісних стосунків за методикою В. Стефансона «Q – сортування»;
- методика дослідження міжособистісних взаємин дітей у сім'ї «Казки Дюса (Десперт)».

*Методики вивчення мотивації навчання:*

- анкета для оцінювання рівня шкільної мотивації в адаптації Н. Лусканової (модифікована);
- опитувальник «Автономність – залежність особистості у навчальній діяльності» (Г. Пригніна);
- тест «Виявлення домінуючого мотиву навчання».

### **Психодіагностичні таблиці визначення типових труднощів когнітивної сфери підлітків**

[Терлецька Л.Г. Основи психодіагностики. Навчальний посібник. – К.: Главник, 2006. –144 с. (серія «Психол. інструментарій») Бібліогр,141с.]

<b>Феноменологія труднощів</b>	<b>Можливі психологічні причини</b>	<b>Психодіагностичні методики</b>
1. Неуспішність у навчанні	1. Низький рівень сприймання просторових ознак 2. Коливання уваги. 3. Слабка концентрація уваги 4. Низький рівень розподілу уваги  5. Порушення стійкості уваги і динаміки праце здатності 6. Низький рівень роз витку здатності до пере ключення уваги 7. Низький рівень самоконтролю 8. Низький рівень опосередкованого запам'ятовування	1. Методики «Годинник» і «Компас»  2. Методика Мюнстенберга 3. Методика «Коректурні проби» 4. Методика Л. Черемошкіної «Чорно-білі таблиці Шульте» 5. Методика О. Козиревої «Таблиці Шульте» (1-5).  6. Методика В. Худика «Модифікація методик Є. Крепеліна» 7. Методика П. Гальперіна та С. Кабиліцької 8. Методика Л. Виготського
	9. Слабка продуктивність запам'ятовування.	9. Методика О. Лурії.
	10. Невизначеність типу запам'ятовування і від творення матеріалу.	10. Методика П. Нечаєва.
	11. Малий обсяг логічної та механічної пам'яті	11. Методика «За пам'ятай пару»
	12. Низький рівень аналітико - синтетичної діяльності мислення	12. Методика «Графічні матриці» Дж. Равена

	13. Низький рівень вправності мислення.	13. Методика Дж. Гідфорда.
	14. Низький рівень мовних асоціативних здібностей	14. Методика С. Медника
	15. Низький рівень мотивації до навчання.	15. Методики «Використання» і «Оцінки»- В. Мельникова, Л. Ям польського, методика «Шкала Крауна- Марлоу»
2. Неадекватність поведінки	1. Нестійкість емоційної сфери. 2. Високий рівень тривоги 3. Високий рівень акцентуації характеру.	1. Методика Г. Айзенка 2. Методика Кондаша. 3. Методика ОКСТ 0. Зворикіна (2-3 анкети)
3. Напружені стосунки з вчителями, батьками	1. Порухнення соціально-психологічної адаптації. 2. Високий рівень ситуативної тривоги. 3. Неадекватні способи реагування на конфліктні ситуації	1. Опитувальник Роджерса-Даймонда. 2. Опитувальник Ч. Спілбергера. 3. Опитувальник К. Томаса.
4. Напружені стосунки з однолітками	1. Низький рівень товарищескості. 2. Підвищене відчуття самотності. 3. Низький рівень суб'єктивного контролю.	1. Опитувальник «Q <sub>1</sub> -сортування» 2. Методика Расела -Фергюсона 3. Методика «РСК» Бажина-Еткінда

### Психодіагностичні таблиці визначення типових труднощів дітей юнацького віку

Феноменологія труднощів	Можливі психологічні причини	Психодіагностичні методики
1. Дискомфорт своєї непривабливості на фізіологічному рівні	1. Відчуття своєї фізичної не привабливості. 2. Нестійкість емоційної сфери 3. Високий рівень ситуативної тривоги. 4. Затримка розвитку теоретичного мислення.	1. Методика «Хто Я?». 2. Методика проявів агресії А. Басса і А. Даркі. 3. Методика Ч. Спілбергера. 4. Методика ОКСТ О. Зворикіна
2. Недостатній рівень самостійності	1. Неадекватність образу «Я». 2. Нереалістичність уяви, ригідність мислення. 3. Низька інтелектуальна активність. 4. Малий обсяг оперативної і смислової пам'яті. 5. Нерозвинутість основних компонентів уваги (точність, переключення, обсяг). 6. Високий рівень особистісної тривоги. 7. Надмірна перевага першої чи другої сигнальної системи	1. Методика Л. Гофмана «Список особистісних рис». 2. Методика «Мовні лабіринти» Е. Коуена 3. Методика П. Тюріна «Шахова дошка» 4. Методики «Рахунок» за С. Крепелінім і «Відтворення розповіді». 5. Коректурна спроба за Івановим-Смоленським, методика «Інтелектуальна лабільність». 6. Методика Ч. Спілбергера. 7. Методика характеру за І. Павловим
3. Неадекватність самооцінки і рівня домагань	1. Несформованість навичок спілкування з однолітками 2. Несформованість інтересів 3. Невизначеність спрямованості особистості. 4. Невизначеність життєвого стилю. 5. Неприйняття вимог дорослих, високий рівень агресії.	1. Методика Р. Кеттела «16 особистісних факторів». 2. Методика Л. Собчик «Тест кольорових виборів». 3. Методика Б. Басса. 4. «Тест моральних виборів» Ч. Матусевича. 5. Методика перешкод в емоційних контактах» В. Бойка
4. Вияви підліткового негативізму	1. Низький рівень інтелектуального розвитку. 2. Акцентуації характеру. 3. Несформованість інтересів до майбутньої професії	1. Методика Р. Кеттела «СР-2». 2. Методика ОКСТ (анкети 2-3). 3. Опитувальник «Професійні переваги»

5. Низький рівень соціальної адаптованості в класі	1. Зневажання з боку однолітків 2. Неадекватність «Я-концепції» концепції». 3. Акцентуації характеру. 4. Наявність відчуття самотності	1. Методики соціометрії та референтометрії 2. Методика Л. Гозмана «Список особистісних рис» 3. Методика ОКСТ. 4. Опитувальник Рассела-Фергюсона
--	---	--

### Психодіагностичні таблиці визначення труднощів психофізіологічної сфери людей похилого віку

Феноменологія труднощів	Можливі психологічні причини	Психодіагностичні методики
1. Роздратованість, замкнутість, підозрілість	1. Погіршення слуху  2. Зменшення здатності фокусувати погляд на предметах. 3. Погіршення нюху. 4. Зниження чутливості рецепторів, що реагують на напрям сили тяжіння та зміни положення голови.	1. Методика дослідження точності локалізації слухових подразників  2. Методика дослідження сенсорної збудженості, методика дослідження зорової чутливості 3. Методика дослідження відчуттів нюху 4. Тренінг терапії тіла
2. Ригідність рухового апарату	1. Збільшення часу реакції. 2. Послаблення координації тонкої моторики	1. Теплінг-тест М.А. Амінова 2. Методика «Лінеограми» Міра-Лопеца

### Психодіагностичні таблиці визначення труднощів когнітивної сфери людей похилого віку

Феноменологія труднощів	Можливі психологічні причини	Психодіагностичні методики
1. Погіршення Когнітивних процесів	1. Зменшення об'єму сприймання.	1. Методика дослідження спостережливості, методика дослідження цілісного характеру сприймання.
	2. Вибірковість уваги.	2. Методика Мюнстерберга
	3. Зниження швидкості виконання фізичних і розумових операцій.	3. Методика діагностики швидкості проходження розумового процесу
	4. Припинення активної діяльності.	4. Методика діагностики типу поведінкової активності Вассермана- Гуменюка
	5. Наявність негативних настанов.	5. Методика діагностики комунікативних настанов В.В. Бойка.
	6. Стан депресії.	6. Методика диференційної діагностики депресивних станів Зунге (Балашова Т.І.)
2. Зниження пізнавальної діяльності	1. Хвороба Альцгеймера і судинні враження мозку.	1. Методика «Відтворення розповіді», методика «Піктограми», «Коректурні спроби».
	2. Наявність негативних настанов.	2. Методика діагностики комунікативних настанов В.В. Бойка
	3. Депресія.	3. Методика диференційної діагностики депресивних станів Зунге (Балашова Т.І.)
	4. Вживання алкоголю та ліків	4. Анкета «Чи шкодить алкоголь здоров'ю?»
	5. Інтелектуальна бездіяльність	5. Методика «Інтелектуальна лабільність»
	6. Харчова недостатність.	6. Анкета «Чи правильна ваша дієта?»
	7. Фізична форма.	7. Анкета «Чи здорові ви фізично?»
3. Деменція (слабкість розуму)	1. Прогресуюча амнезія.	1. Методика дослідження відтворення та впізнавання, методика «Відтворення розповіді», «Піктограми», «Коректурні спроби»
	2. Страх втрати емоційного контролю.	2. Методика діагностики соціально-психологічної психологічної адаптації Роджерса- Даймонда.
	3. Очікування погіршення інтелектуального контролю.	3. Методика «Інтелектуальна лабільність»

### Психодіагностичні таблиці визначення труднощів соціальної сфери людей похилого віку

<b>Феноменологія труднощів</b>	<b>Можливі психологічні причини</b>	<b>Психодіагностичні методики</b>
1. Втрата сенсу життя	1. Зменшення відповідальності і втрата влади. 2. Незадоволеність подружнім життям. 3. Послаблення виховної функції. 4. Зменшення соціальної інтегрованості.	1. Методика діагностики соціально-психологічних настанов особистості в мотиваційній сфері О.Ф. Потьомкіної 2. Методика «Незакінчені речення» Сакса-Леві 3. Методика РАКІ Шеффер-Белла. 4. Методика діагностики соціально-психологічної адаптації Роджерса- Даймонда
2. Почуття власної незахищеності і недосконалості	1. Слабкість здоров'я. 2. Неприйняття змін. 3. Відчуття залежності від оточуючих 4. Стереотипність мислення.	1. Гіссенський опитувальник 2. Методика вимірювання ригідності 3. Методика діагностики конфліктної Поведінки особистості Томаса 4. Методика «Шахова дошка» П. Тюріна
3. Деадаптованість до умов навколишнього середовища	1. Наявність реальних стресогенних факторів життя 2. Незадоволеність соціальними досягненнями. 3. Зменшення соціальної інтегрованості.	1. Методика визначення стресостійкості і соціальної адаптації Холмса-Рея. 2. Методика діагностики рівня соціальної функціонування Вассе рмана (Бойко В.В.). 3. Методика діагностики соціально-психологічної адаптації Роджерса- Даймонда

**Додаток 9.2 Взірець протоколу**

**Протокол психодіагностичного обстеження**

Обстежуваний \_\_\_\_\_

Вік: \_\_\_\_\_

Дата: \_\_\_\_\_

Час початку: \_\_\_\_\_

Час закінчення: \_\_\_\_\_

Мета: \_\_\_\_\_

Методика (вказати назву, посилання на літературу) \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Інструкція  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Кількісний і якісний аналіз отриманих результатів  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Висновки:  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Рекомендації \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

Дата \_\_\_\_\_

Підпис студента-практиканта:

**Додаток 9. 3. Зразок титульного аркушу звіту з практики**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»  
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ  
КАФЕДРА НАУК ПРО ЗДОРОВ'Я

**ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ  
НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ПРАКТИКИ**

на \_\_\_\_\_  
(назва підприємства, організації, установи)  
студента(ки) \_\_\_\_\_  
( прізвище та ініціали)

Висновок керівника практики від ЗВО про проходження практики

---

---

---

---

---

---

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2023 року

Залікова оцінка: за національною шкалою –

---

(словами) кількість балів –

---

(цифрами і словами) за шкалою ECTS –

---

Керівник навчальної практики \_\_\_\_\_

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали)

Ужгород-2023



**Додаток 9.6**

**ЗВІТ**  
керівника практики від кафедри наук про здоров'я  
про результати проведення навчальної психодіагностичної практики  
студентами ..... курсу ..... форми навчання  
спеціальності 053 «Психологія» ОП «Клінічна психологія»

Відповідно до наказу ректора ДВНЗ «Ужгородський національний університет від \_\_\_\_\_ про проходження практики з \_\_\_\_\_ до \_\_\_\_\_ 20\_\_ року здійснювалося керівництво навчальною психодіагностичною практикою студентів у таких закладах (установах)

---

---

---

Всього практику проходило \_\_\_\_\_ студентів.  
Загальна характеристика та оцінка роботи студентів

---

---

---

---

Підсумкова оцінка студентів за ознайомчу навчальну практику:

«5» \_\_\_\_\_  
«4» \_\_\_\_\_  
«3» \_\_\_\_\_  
не атестовано \_\_\_\_\_

Оцінка взаємодії та співпраці з керівником практики від бази \_\_\_\_\_.

Практика засвідчила, що під час психологічної підготовки студентів необхідно звернути увагу на \_\_\_\_\_

---

---

Загальні зауваження та пропозиції щодо організації та проведення практики

---

---

---

Дата \_\_\_\_\_

Підпис \_\_\_\_\_

1. Принцип спеціальної підготовки та атестації осіб, які займаються психодіагностикою. Вимога, щоб психодіагностичні методики використовували тільки кваліфіковані користувачі, є першим кроком щодо захисту людини від їх неправильного використання. Психолог-діагност має обирати методики, які підходять як для конкретної мети, з якою він проводить обстеження, так і для конкретної людини, яку він обстежує. Психолог має знати відповідну наукову літературу, що стосується обраної методики, і має бути здатним оцінити репрезентативність норм, надійність, валідність, достовірність методики. Психодіагност робить висновки і дає рекомендації тільки після розгляду діагностичної інформації у світлі іншої інформації, що стосується людини (у разі суперечності - необхідно відмовитися, обґрунтувавши). Психолог повинен знати межі своєї компетентності та обмеженість використовуваних методів і не пропонувати свої послуги, а також не використовувати методики, які не задовольняють професійним стандартам, встановленим в окремих галузях практики і для певних категорій методик.

2. Принцип особистої відповідальності. Уся повнота відповідальності за правильність проведення методики та її результатів цілком лежить саме на психологові.

3. Принцип забезпечення суверенних прав особистості. Оскільки про сутність низки тестів, що розкривають емоційні та мотиваційні особливості, а також установки особистості, людині нічого не повідомляють, вона може виявити такі риси під час тестування, які для неї самої небажані, при цьому не усвідомлюючи, що вона робить. Основний етичний принцип у цьому випадку свідчить: людина не повинна піддаватися будь-якому обстеженню обманним шляхом. Людина перед обстеженням має бути попереджена, хто матиме доступ до результатів обстеження і які рішення можуть бути прийняті. Якщо це неповнолітні діти, таке попередження мають офіційно отримати батьки. Виняток: коли проходять тестування в обов'язковому порядку і тести затверджені.

4. Принцип об'єктивності. Обстеження має бути абсолютно неупередженим. На його виконавця не повинні впливати загальні враження про особистість обстежуваного - симпатії та антипатії, власний стан або настрої.

5. Принцип конфіденційності. Уся інформація, одержувана в процесі обстеження, має бути суворо конфіденційною: вона має бути доступною тільки для тих, для кого вона призначена. Вимога конфіденційності психологічної інформації може порушуватися тільки в тих випадках, коли нерозкриття діагностичних даних становить небезпеку для обстежуваної людини або суспільства.

6. Принцип психопрофілактичного викладу результатів. Під час повідомлення результатів самому випробовуваному мають бути дотримані відповідні запобіжні заходи, спрямовані проти їхнього неправильного використання, неправильної інтерпретації або можливої появи невротично-депресивних реакцій чи станів. Якщо відомо, що інформація може бути використана на шкоду випробовуваному, для конфронтації або погіршення становища, вона може бути подана у формі, що знижує цю можливість, або не надаватися зовсім. Головна заповідь - "не нашкодь".

7. Принцип благополуччя клієнта. Результати психодіагностики в жодному разі не можна використовувати на шкоду людині, яка пройшла тестування. Якщо психодіагностику проводять із метою конкурсного відбору або під час прийняття на роботу, то цей принцип застосовується разом із принципом відкритості результатів психодіагностики.

8. Принцип обмеженого поширення психодіагностичних методик (принцип професійної таємниці).